

X EVROPSKA NEDELJA PREVENCIJE RAKA GRLIĆA MATERICE 24.-30. januar 2016. godine

Jubilarna, X Evropska nedelja prevencije raka grlića materice se obeležava od 24-30. januara 2016. godine u cilju podizanja svesti žena o raku grlića materice i načinima prevencije. Prepoznajući značaj ove kampanje, Srbija već deseti put aktivno učestvuje u njenom obeležavanju. Ovom nedeljom prenosimo poruku o značaju dostupnih preventivnih pregleda i mera prevencije u našoj zemlji, u cilju sprečavanja obolevanja i umiranja od raka grlića materice.

Osnovna poruka svim ženama je da je rak grlića materice maligna bolest koja se može sprečiti. „Dan za zdravlje“ je slogan koji će obeležiti potrebu da još jednom apelujemo na naše sestre, majke, ćerke, prijateljice, da u Evropskoj nedelji prevencije raka grlića materice razmišljaju o svom reproduktivnom zdravlju, i da u toku godine odvoje „dan za zdravlje“, kada će posetiti svog lekara i iskoristiti neku od dostupnih mogućnosti prevencije.

Rak grlića materice, skoro deceniju, predstavlja ozbiljan javnozdravstveni problem u Srbiji. Svake godine se u našoj zemlji u proseku registruju 1.244 novoobolele žene od raka grlića materice, dok 482 žena izgubi život od ove vrste raka, za koju sa sigurnošću znamo da pripada grupi najpreventabilnijih. Naročito zabrinjava činjenica da se Srbija i dalje nalazi u grupi evropskih zemalja sa najvišim stopama obolevanja i umiranja od raka grlića materice. Kada je reč o obolevanju od raka grlića materice, Srbija se nalazi na četvrtom mestu u Evropi, posle Rumunije, Litvanije i Bugarske. Nažalost, naša zemlja se po umiranju od ove vrste raka kod žena, nalazi na drugom mestu u Evropi, odmah posle Rumunije.

Kada govorimo o obolevanju, prema podacima IJZ Srbije najviše standardizovane stope incidencije su tokom 2013. godine registrovane u Borskom, Jablaničkom, Srednje banatskom, Pčinjskom i Mačvanskom okrugu, a najniže u Raškom, Južnobanatskom, Severnobanatskom, Zlatiborskom i Pirotskom okrugu.

U slučaju umiranja, više standardizovane stope mortaliteta od prosečne u Republici Srbiji su registrovane u Braničevskom, Južno banatskom, Kolubarskom, Južno bačkom i Šumadijskom okrugu. Najniže standardizovane stope mortaliteta su tokom 2013. godine registrovane u Pirotskom, Rasinskom, Sremskom, Topličkom i Zapadno bačkom okrugu.

Prema podacima ZJZ Pančevo rak grlića materice u Južnobanatskom okrugu nalazi se na četvrtom mestu u ukupnom obolevanju i umiranju od svih malignih bolesti. Svake godine u našem okrugu oko 40 žena oboli (30-60 žena), a 15-34 žene umru od ove bolesti. Samo u Pančevu godišnje 12-25 žena oboli i 6-13 umre od raka grlića materice. Većina ovih slučajeva mogla se sprečiti da je bolest otkrivena na vreme i da se na vreme pristupilo lečenju.

Tabela 1 Distribucija broja obolelih i umrlih od karcinoma grlića materice po opštinama Južnobanatskog okruga u periodu od 2011. do 2015.god

	Rak grlića materice	JBO	Pančevo	Vršac	Kovin	Kovačica	B.Crkva	Opovo	Plandište	Alibunar
2011	Br.obolelih	60	25	9	10	1	5	3	2	5
	Br.umrlih	20	11	3	2	0	2	0	0	2
2012	Br. obolelih	41	16	9	2	5	4	3	0	2
	Br.umrlih	34	11	2	2	0	2	2	0	5
2013	Br. obolelih	31	12	6	3	3	3	0	2	5
	Br.umrlih	30	13	7	2	1	0	1	2	4
2014	Br. obolelih	38	14	8	3	3	2	1	2	5
	Br.umrlih	15	6	1	3	4	1	0	0	0
2015*	Br. obolelih	37	17	7	5	2	1	1	3	1
	Br.umrlih	12	5	3	1	0	1	0	1	0

*prijave obolelih i umrlih za 2015.god. se još uvek dostavljaju ZJZ Pančevo

Najbolje rezultate u borbi protiv raka grlića materice daje udružena primena preventivnih pregleda i upotreba vakcine protiv HPV.

Krajem 2015. godine završen je prvi trogodišnji ciklus sprovođenja organizovanog programa skrininga raka grlića na teritoriji od 17 opština. Za tri godine u okviru organizovanog programa

skrininga raka grlića materice pozvano je na pregled 334 242 žena životne dobi od 25 do 64 godine, što čini 56,1% ciljane populacije. PAP test je urađen kod 190 906 žena (32%). Od svih urađenih PAP testova 11 740 je bilo sa pozitivnim nalazima (6.1%). Kolposkopija je urađena kod 31.473 žene a potom 2465 biopsija kojima je patohistološki potvrđeno 112 karcinoma.

Jedna od efikasnih mera prevencije je imunizacija protiv humanog papiloma virusa. Ova intervencija je isplativa, pogotovu u zemljama gde su resursi ograničeni, učestalost HPV infekcije visoka a obuhvat preventivnim pregledima nizak. Imunizacija ne isključuje potrebu za obavljanjem preventivnih pregleda budući da postojeće vakcine ne štite od svih tipova HPV. Važno je znati da se skoro svaki slučaj raka grlića materice može sprečiti. Dobro organizovani skrining programi mogu da spreče i do 80% slučajeva raka grlića materice.

Tokom 2015. godine u Južnobanatskom okrugu je u okviru Programa unapređenja prevencije infekcija humanim papiloma virusom u Vojvodini predavanjima za roditelje učenica petog, šestog i sedmog razreda obuhvaćeno 76 škola.

U nedelji koja je pred nama potrebno je intenzivirati aktivnosti na promociji značaja očuvanja reproduktivnog zdravlja i mogućnosti korišćenja dostupnih mera prevencije raka grlića materice.

Evropska asocijacija za rak grlića materice je dala preporuke za obeležavanje Nedelje prevencije. Preporučene aktivnosti se odnose na distribuciju edukativno-promotivnog materijala na javnim mestima i pružanje saveta i informacija o značaju korišćenja dostupnih preventivnih programa, organizovanje edukativnih seminara za stanovništvo u lokalnoj zajednici, u školama, fakultetima, radnim organizacijama, organizovanje tribina za roditelje o značaju HPV imunizacije kao mere prevencije, organizovanje predavanja o prevenciji cervikalnog karcinoma za adolescente u srednjim školama, održavanje seminara o prevenciji karcinoma grlića materice namenjenih studentima medicine kao i zdravstvenim radnicima, javne manifestacije, nastupi na medijima, diskusije na društvenim mrežama na temu prevencije grlića materice.

DA SE PODSETIMO:

Šta je rak grlića materice?

Rak grlica materice je zloćudni tumor koji nastaje na grliću materice i jedan je od najčešćih malignih tumora u našoj zemlji. Kada je reč o obolevanju Srbija se nalazi na četvrtom, a po umiranju na drugom mestu u Evropi. Po učestalosti u obolevanju i umiranju ovaj tumor se u Južnobanatskom okrugu nalazi na četvrtom mestu.

Većina smrtnih ishoda mogla se sprečiti da je bolest otkrivena na vreme i da se blagovremeno pristupilo njenom lečenju.

Veliki broj žena prvi put se javi ginekologu kada je bolest već uzela maha i kada je lečenje teško i neizvesno. Rak grlića materice se javlja kod mlađih žena, uzrasta već 20-44 god života, sa vrhom u uzrastu 45-49. U Srbiji svakoga dana 3-4 žene obole i 1-2 umre od raka grlića materice, bolesti koja se mogla sprečiti ili izlečiti.

Koji su faktori rizika za nastanak raka grlića materice?

1. Seksualne navike (rano stupanje u seksualne odnose, veliki broj seksualnih partnera)
2. Genitalne infekcije Humanim papiloma virusima (HPV)
3. Oslabljen imunitet
4. Pušenje
5. Način života (loši socio-ekonomski uslovi)
6. Nasledni (genetski) faktor
7. Neredovni ginekološki pregledi

Da li se može sprečiti HPV infekcija?

Prema današnjim saznanjima, najvažniji faktor rizika za nastanak raka grlića materice je infekcija Humanim papiloma virusom (HPV). S obzirom da je HPV virus veoma rasprostranjen veoma je teško sprečiti HPV infekciju, jer su gotovo sve odrasle osobe, koje su imale seksualne odnose, imale HPV infekciju nekada u svom životu. Upotreba kondoma veoma je efikasna zaštita od drugih polnih infekcija, ali nije toliko sigurna zaštita od HPV virusa. Objašnjenje za to je da se HPV može naći i na koži genitalija koja nije pokrivena kondomom, pa se tako virus može preneti svakim dodiranjem kože sa kožom. Kada organizam nije u mogućnosti da se sam izbori sa infekcijom HPV, dugotrajna infekcija može izazvati prekancerozne promene koje ako se ne leče mogu dovesti do

tumora. Danas postoje vakcine koje mogu da zaštite od dva najčešća tipa ovog virusa: HPV-a 16 i 18, koji prouzrokuju oko dve trećine svih slučajeva raka grlića materice i mnogo abnormalnih nalaza Papanikolau testa. Ove vakcine su efikasne ako se daju pre infekcije HPV-om 16 ili 18, štite samo od ova dva tipa HPV-a i nikako ne menjaju redovne ginekološke preglede.

Kakve simptome daje rak grlića materice?

Ni premaligni stadijum, ni početni rak grlića materice, ne daju nikakve simptome koji bi mogli da ukažu da se u organizmu nešto dešava. Zbog toga je jedini način da se ova bolest otkrije u ranoj fazi razvoja, redovni ginekološki pregled i uzimanje Papanikolau brisa. Ovim testom na ćelijama grlića mogu se otkriti promene koje još uvek ne daju nikakve tegobe. Kada se rak grlića razvije u potpunosti, može da daje sledeće simptome:

1. Bol u stomaku
2. Krvavljenje posle polnog odnosa
3. Uporan sukrvičav vaginalni secret

Ukoliko se pojavi bilo koji od ovih simptoma, treba se odmah obratiti ginekologu. Rak grlića razvija se veoma sporo i u većini slučajeva potrebno je 8 do 10 godina da se iz faze premaligne promene pređe u fazu punog razvoja maligniteta. Zbog toga se redovnim pregledima ova bolest može otkriti na vreme tj. u stadijumu kada je moguće sprečiti i izlečiti.

Da li se rak grlića materice može sprečiti?

Najbolji način da se spreči razvoj raka grlića materice su redovni pregledi.

Ako se otkrije u ranoj fazi, rak grlića materice je bolest koja se može uspešno izlečiti. Redovni pregledi kod izabranog ginekologa, sprovođenje programa organizovanog skrininga, programa vakcinacije protiv HPV infekcije i edukacija žena imaju najveći značaj u prevenciji ove bolesti.

ZAPAMTITE:

1. Rak grlić materice izazivaju pojedini tipovi Humanog papiloma virusa (HPV);
2. Kod većine žena HPV infekcija spontano nestaje za 6 do 24 meseca delovanjem imunog sistema i stvaranjem antitela protiv ove infekcije. Jednom kada je HPV nestao iz organizma, rizik od dobijanja raka grlića vraća se na normalu;
3. Redovni pregled žena koje nemaju nikakve tegobe nazivaju se skrining pregledi. Papanikolau test koji obavlja ginekolog pomaže da se rak na grliću materice otkrije na vreme, u stadijumima kada je potpuno i lako izlečiv;
4. Uzimanje Papanikolau razmaza nije bolno, jednostavno je i kratko traje.

Gotovo svaki slučaj raka grlića maternice može biti sprečen i izlečen!

Pridruži se kampanji!

Pomozi da se podigne svest o prevenciji raka grlića maternice.

Šef odseka za nezarazne bolesti
Dr Tanja Todorović
spec.epidemiologije